

generations, cultures, and social groups. In both Tatsuno and Warsaw, art serves as a medium for civic engagement, promoting inclusion and mutual understanding.

Integrating public art into urban and rural spaces provides communities with opportunities to reconsider cultural identity within the context of global challenges. The opening of MSN exemplifies how public museums can function as platforms for critical dialogue and cultural diplomacy, while Tatsuno's efforts demonstrate the transformative power of community-based art projects.

By creating spaces for exchange, reflection, and collaboration, public art encourages societies to approach contemporary issues with empathy and openness. This paper concludes by emphasizing the importance of continued investment in public art and cultural spaces as essential elements for social well-being and cultural development.

С. Рибалко

**ТЕАТР НО В МІЖКУЛЬТУРНОМУ ОБМІНІ:
40 РОКІВ ПРОГРАМИ Т.Т.Т.**

S. Rybalko

**THE NOH THEATRE IN INTERCULTURAL EXCHANGE:
40 YEARS OF THE TTT PROGRAM**

Театр Но (яп.: 能 — майстерність, талант) — одна з найдавніших театральних традицій у світі, що веде свій родовід від XIV ст. Відтоді завдяки діяльності Кан'ами Кійоцугу (1333–1384) та Дзеамі Мотокійо (1363–1443) народна пісенно-театральна вистава саругаку (яп.: 猿樂 — мавпяча музика) перетворилася на вишукане професійне мистецтво. Цей естетично осмислений комплекс театральних принципів, що охоплює всі аспекти вистави (від структури п'єси та репертуару до засобів акторської виразності, моделей руху, стилістики співу до костюму та реквізиту) передається з покоління в покоління й до сьогодні. На перший погляд несумісна із сучасним ритмом життя архаїчна мова Но з її уповільненими рухами, паузами, зарозумілою старояпонською мовою, користується стійкою підтримкою своїх шанувальників. Актори Но, крім безпосередньо акторської діяльності, викладають у школах, вищих навчальних закладах (курс за вибором), у культурних центрах. Но для японців — це культура.

Попри специфічність цієї театральної форми, що шліфувалася під впливом дзенських практик, Но здобув підтримку й у міжнародній спільноті. Першими ентузіастами, дослідниками й пропагандистами цієї японської традиції стали американські громадські діячі та науковці. Слід відмітити, що завдяки їм Но як театр і вижив у карколомні часи соціально-політичних зрушень доби Мейджі (1868–1912). У 1984 р. викладач, науковець, режисер і продюсер Йона Зальц разом з актором театру Кьоген (спорідненої з Но театральної традиції) Акіра Шігеяма започаткували програму тренінгів з традиційного японського театру (Т.Т.Т.: Traditional Theatre Training). Метою цих тренінгів була популяризація японських театральних традицій як шляху до оновлення та взаємозбагачення театральних практик. Накопичений масив перекладених англійською японських п'єс міг би бути реалізованим на сцені.

Перші тренінги проходили протягом двох місяців улітку в Кіото, у приміщеннях храмового комплексу Ясака. Як згадує Йона Зальц, багато хто тоді задавався питанням «хто може бути настільки божевільним, щоб прийхати у два

найспектоніших місяці до Кіото?». Водночас, саме викладачі та актори, зайняті цілий рік, тільки влітку могли звільнитися. Перших учасників приваблювала можливість отримати знання «з перших рук», безпосередньо від професіональних акторів, з якими у звичайному житті навряд чи довелося би зустрітись поза сценою. Крім того, Кіото, як культурна столиця, відкривав широкі можливості для відвідування вистав, музеїв, пам'ятників світового значення.

Протягом 40 років програма вдосконалювалася. Останні два десятиліття заняття відбуваються під гостинним дахом Кіотського Артцентру. Структура програми передбачає трьохтижневі заняття за одним обраним класом і одним додатковим. Зазвичай серед основних класів — групи Но, Кьоген і Ніхонбуїо. Додатково учасникам пропонуються заняття з музики — гра на маленькому барабанчику (коцудзумі). Родзинкою програми є фінальний виступ на театральній сцені одного з найстаріших кіотських театрів Но — в Ое-Ногакудо.

Цьогорічна ювілейна програма відбувалася в Кіото з 18 липня по 9 серпня. Заняття проходили за двома основними класами — Но та Кьоген, які вели спадкові актори: клас Но — Катаяма Шинго, Тамої Хіромічі, Ое Нобуюкі; клас Кьоген — Шігеяма Сеннодзо, Сузукі Мінору, Ямашіта Моріюкі. Додатково було запропоновано курси гри на коцудзумі та Ніхонбуїо. Склад учасників — інтернаціональний: аспіранти, викладачі, режисери, виконавці з таких країн, як США, Японія, Китай, Тайвань, Камерун, Італія, Бельгія, Польща, Румунія, Україна. Усі студенти проходили кастинг: серед багатьох заявок потрібно було відібрати по 9 до кожної групи, адже навчання театральній майстерності потребує уваги до кожного учня індивідуально.

Розмаїття бекграундів в учасників створює неповторну творчу атмосферу і надає програмі додаткового виміру як майданчика для обміну творчим і науковим досвідом. Зазвичай учасники виступають з доповідями перед групою.

Інтенсивні тренування доповнювалися відвідуваннями вистав Но. Цьогоріч учасники тренінгу мали можливість відвідати три вистави Но та фестиваль Кьоген у Кіото, Кабукі та Бунраку — в Осаці. Для багатьох учасників справжнім відкриттям стала вистава англломовного Но «Блакитний місяць над Мемфісом», яка присвячена Елвісу Преслі, — результат співпраці американської драматургині Дебори Бревурт і почесного професора університету в Мусашіно, сертифікованого майстра Но (школа Кіта) Річарда Еммерта. Цей новий глядацький досвід розкрив важливу грань Но і як театральної форми, що створює діалог між живими та мертвими, і як питомого джерела в пошуку сучасної пластичної мови.

D. Fiut

FROM BUDDHIST SERMONS TO POPULAR CULTURE. JAPANESE TRADITIONAL STORYTELLING THEATRE — RAKUGO — AND THE CHANGE OF TIMES

Д. Фюот

ВІД БУДДІЙСЬКИХ ПРОПОВІДЕЙ ДО ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ. ЯПОНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ТЕАТР ОПОВІДАННЯ — РАКУГО — І ЗМІНА ЧАСІВ

Traditional Japanese storytelling, *rakugo*, has been a steady part of Japanese culture since the Edo period (1603–1868). It's an interesting case of intertwining modernity with nostalgia in the form of a performing art. Despite many changes continuously occurring